

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 9/00-69

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach na neverejnom zasadnutí senátu dňa 28. júna 2000 prerokoval podnet [REDACTED] a [REDACTED] bytom [REDACTED] zastúpených JUDr. M. G., advokátom v S. Ľ., ktorým namietajú porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde S. Ľ. pod sp. zn. 4 C 36/90, a takto

r o z h o d o l :

Právo podnecovateľov [REDACTED] a manželky [REDACTED] zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na konanie bez zbytočných prietáhov konaním Okresného súdu S. Ľ. vedeným pod sp. zn. 4 C 36/90 b o l o p o r u š e n é .

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo dňa 4. mája 1999 doručené podanie [REDACTED] a jeho manželky [REDACTED] bytom [REDACTED] (ďalej

len „podnecovatelia“), označené ako „sťažnosť o prieťahoch súdnych sporov“. Podnecovatelia sformulovali petit v podobe siedmich otázok, z ktorých iba prvú „Kedy súd konečne ukončí spor 4 C 36/90, ktorý trvá od roku 1971?“ možno v kontexte názvu a textu rozsiahleho podania podľa obsahu chápať ako podnet namietajúci prieťahy v konaní pred všeobecnými súdmi, a tým porušenie práva priznaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Konanie podnecovateľov je vedené na Okresnom súde S. Ľ. pod sp. zn. 4 C 36/90. Podanie zo dňa 4. mája 1999 doplnili pisatelia podnetu na základe výzvy ústavného súdu podaním zo dňa 14. mája 1999, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 25. 5. 1999. Podľa názoru podnecovateľov konanie pred všeobecnými súdmi, ktoré sa v ich právnej veci začalo na Okresnom súde S. Ľ. pod sp. zn. 2 C 639/71, nebolo doposiaľ skončené a vo veci nebolo právoplatne rozhodnuté. Vo svojich podaniach podnecovatelia uvádzajú a obracajú sa na ústavný súd s otázkou, „kedy súd konečne ukončí spor 4 C 36/90, ktorý trvá od roku 1971“.

Ústavný súd uznesením zo dňa 16. marca 2000 podľa § 25 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie podnet [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] v časti namietajúcej porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vo veci sp. zn. 4 C 36/90 Okresného súdu S. Ľ., konanie o ktorej začalo podaním návrhu 25. januára 1983. V ostatných častiach podanie podnecovateľov odmietol ako zjavne neopodstatnené.

Ústavný súd doručil uznesenie o prijatí podnetu a podnet podnecovateľov druhému účastníkovi – Okresnému súdu S. Ľ., Krajskému súdu K., Krajskému súdu P. a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, pretože tieto súdy konali a rozhodovali nielen v samotnej právnej veci ochrany vlastníckeho práva, ale aj o veciach, ktoré s touto súvisia. Okresný súd S. Ľ. vo svojom podaní zo dňa 7. 10. 1999 a 23. 2. 2000 na základe výzvy ústavného súdu podal vyjadrenie a vysvetlenie k predmetu

pôvodného konania vedeného pred Okresným súdom S. Ľ. a súvisiacich konaní, z ktorého možno aj v kontexte návrhu podnecovateľov ustáliť skutkový stav.

V súlade s § 30 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde oznámil Okresný súd S. Ľ. listom zo dňa 25. 4. 2000, že netrvá na ústnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Rovnako Krajský súd K., Krajský súd P. a Najvyšší súd Slovenskej republiky oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Dňa 25. 4. 2000 bolo ústavnému súdu doručené podľa § 22 zákona o ústavnom súde splnomocnenie podnecovateľov na zastupovanie pred ústavným súdom pre JUDr. M. G., advokáta v S. Ľ. Účastníci konania – podnecovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na ústnom pojednávaní.

I.

KONANIE PRED VŠEOBECNÝMI SÚDMI A SKUTKOVÝ STAV

Z vyjadrení Okresného súdu S. Ľ., Krajského súdu K., Krajského súdu P., Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ale najmä podaní podnecovateľov ústavný súd po oboznámení sa s nimi zistil, že pôvodné konanie Okresného súdu v S. Ľ. bolo vedené pod sp. zn. 4 C 53/83. Okresný súd v uvedenom konaní vyhlásil dňa 15. 9. 1983 rozsudok č. k. 4 C 53/83-16 vo veci samej. Predmetom konania v uvedenej právnej veci žalobcov ■■■ a ■■■ proti žalovaným ■■■ v prvom rade a ■■■ v druhom rade bola ochrana vlastníckeho práva.

Okresný súd S. Ľ. návrh smerujúci na zabránenie liatia močovky zo strany žalovaných na ich záhrade z a m i e t o l. Voči žalovanej v druhom rade ■■■ rod. ■■■, súd návrh z a m i e t o l. V časti návrhu týkajúceho sa odstránenia maštale a chlieva a pozemku žalovaných konanie z a s t a v i l.

Návrh smerujúci na odstránenie žumpy a hnojiska, zriadenie odkvapových žľabov na maštali a chlieve patriacich žalovaným, vydanie pozemku o výmere 39 m² zo strany žalovaných žalobcom a vchádzanie do dvora žalobcov zo strany žalovaného aj inými osobami súd v y č l e n i l na samostatné konanie.

Proti tomuto rozsudku podali žalobcovia (podnecovatelia) odvolanie. Krajský súd v K. v konaní o odvolaní žalobcov rozhodol uznesením č. k. 19 Co 452/83-35 z 30. 11. 1983 tak, že z r u š i l napadnutý rozsudok v zamietavých výrokoch a v r á t i l vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie v rozsahu zrušenia, taktiež z r u š i l výrok napadnutého rozsudku, ktorým bolo zastavené konanie o návrhu žalobkyne [REDACTED] na odstránenie maštale a chlieva z pozemku žalovaných voči žalovanému [REDACTED], a v r á t i l vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie v rozsahu zrušenia. P o t v r d i l napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým bolo zastavené konanie o návrhu žalobcu [REDACTED] na odstránenie maštale a chlieva z pozemku žalovaných voči žalovanému [REDACTED]

Okresný súd S. Ľ. rozsudkom č. k. 4 C 53/83-126 dňa 26. 6. 1985 rozhodol o zrušených výrokoch tak, že návrh navrhovateľov smerujúci na odstránenie maštale, chlieva, žumpy a hnojiska odporcov, ktoré spôsobovali presaky močovky do studne žalobcov, zamietol. Návrh na zákaz liatia močovky zo strany žalovaných na záhradu žalobcov zamietol a návrh smerujúci na zriadenie odkvapových žľabov na maštali a chlieve prináležiacich žalovaným, vydanie pozemkov o výmere 39 m² zo strany žalovaných žalobcom, vchádzanie do dvora žalobcov zo strany žalovaného aj inými osobami vylúčil na samostatné konanie.

Proti tomuto rozsudku Okresného súdu S. Ľ. žalobcovia podali odvolanie. Krajský súd v K. rozhodnutím č. k. 19 Co 404/85-189 dňa 8. apríla 1986 zmenil prvostupňový výrok rozsudku v časti, ktorá sa týkala výroku o izolácii maštale, výroku o izolácii močovkovej žumpy a hnojiska, a uložil žalovaným zdŕžať sa vylievania močovky a hnojenia maštaľným hnojom v záhrade žalovaného. V časti zamietavého

výroku o povinnosti žalovaných odstrániť maštal', chliev, žumpu a hnojisko potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa.

Odo dňa právoplatnosti rozhodnutia Krajského súdu K. č. k. 19 Co 404/85-189 do rozhodnutia o sťažnosti generálneho prokurátora Slovenskej republiky pre porušenie zákona Najvyšším súdom Slovenskej republiky, a to rozsudkom č. k. 3 Cz 37/89-232 zo dňa 27. 7. 1989, boli právne pomery medzi účastníkmi konania upravené tak, ako to bolo vyššie citované.

Najvyšší súd Slovenskej republiky však rozsudkom sp. zn. 3 Cz 37/89 na základe sťažnosti generálneho prokurátora dňa 27. 7. 1989 zrušil rozsudok Krajského súdu v K. č. k. 19 Co 404/85-189, a to vo výroku, ktorým bol žalovaný v prvom rade zaviazaný zabezpečiť izoláciu jeho maštale prebudovaním s izoláciou močovkovej žumpy a hnojiska. Najvyšší súd Slovenskej republiky vrátil Krajskému súdu v K. vec na ďalšie konanie.

Krajský súd v K. uznesením č. k. 23 Co 57/89-239 dňa 9. 1. 1990 zrušil prvostupňový rozsudok Okresného súdu S. Ľ. o návrhu žalobcov v prvom a druhom rade na alternatívne uloženie povinností žalovanému v prvom rade vykonať izoláciu jeho maštale prebudovaním s izoláciou močovkovej žumpy, ako aj hnojiska a v tomto rozsahu vrátil vec Okresnému súdu S. Ľ. na ďalšie konanie. Na tomto bola vec zapísaná pod sp. zn. 4 C 36/90. Na základe vyššie uvedených zrušujúcich rozsudkov súdov druhého stupňa a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky koná Okresný súd S. Ľ. doposiaľ o predmete sporu, teda o ochrane vlastníckeho práva spôsobom navrhovaným žalobcami. Z obsahu preskúmaných listín ústavný súd zistil, že žalovaný v prvom rade █████ zomrel 9. 3. 1991 a dedičské konanie je po nebohom vedené pod sp. zn. D 165/91 na Okresnom súde S. Ľ. Doposiaľ nie je právoplatne skončené. Dedičské konanie po poručiťovej manželke alebohej █████ zomrelej █████, je taktiež vedené pod sp. zn. D 143/98 na Okresnom súde S. Ľ.. V súvislosti s úmrtím oboch žalovaných Okresný súd S. Ľ. uznesením sp. zn. 4 C 36/90 prerušil konanie do právoplatného ukončenia dedičského konania.

Z vyjadrenia Okresného súdu S. Ľ. ústavný súd zistil, že s konaním o prejednaní dedičstva po nebohom [REDAKOVANÉ] súvisí konanie vedené pod sp. zn. 5 C 500/92 o určenie vecí patriacich do dedičstva po nebohom. Žalobkyňa v tejto veci, dedička po poručiťovi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] vzala dňa 25. 5. 1997 návrh vo veci späť a súd konanie zastavil. Krajský súd P. v konaní vedenom pod č. k. 3 Co 366/97-7 dňa 30. 9. 1997 rozhodol o odvolaní proti rozhodnutiu súdu I. stupňa tak, že toto potvrdil. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 29. 10. 1997.

S konaním vo veci ochrany vlastníckeho práva žalobcov súvisí aj konanie vo veci výkonu rozhodnutia oprávnených (podnecovateľov) vedené pod sp. zn. E 65/88. Návrh bol podaný 31. 3. 1988, konanie bolo prerušené na základe sťažnosti pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor Slovenskej republiky v roku 1989, a zastavené dňa 3. 11. 1993. Toto rozhodnutie Krajský súd K. v konaní vedenom pod č. k. 15 Co 565/93-41 dňa 31. 1. 1994 zrušil a vrátil súdu prvého stupňa, ktorý 4. 3. 1998 opätovne konanie zastavil. S konečnou platnosťou vo veci výkonu rozhodnutia však rozhodoval o odvolaní oprávnených Krajský súd P. 25. 8. 1998. Súdny I. a 2. stupňa konali, ako vyplýva z vyššie uvedeného, vo veci výkonu rozhodnutia aj po 27. 7. 1989, kedy Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom sp. zn. 3 Cz 37/89 zrušil meritórne rozhodnutie vo veci.

Ďalším konaním súvisiacim s predmetom sporu vedeným pred všeobecným súdom je konanie E 212/86 o výkon rozhodnutia Krajského súdu K. vedené pod sp. zn. 19 Co 404/85. Okresný súd S. Ľ. návrhu zo dňa 22. 11. 1986 vyhovel 17. 2. 1987. O odvolaní povinných rozhodol Krajský súd K. uznesením sp. zn. 24 Co 36/87 dňa 30. 4. 1987. Okresný súd S. Ľ. rozhodol o zrušenej časti rozhodnutia 10. 7. 1987. Na základe odvolania povinných opätovne rozhodoval Krajský súd K. dňa 30. 9. 1987. Okresný súd S. Ľ. až dňa 15. 6. 1993 zastavil výkon rozhodnutia (vzhľadom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cz 37/89 zo dňa 27. 7. 1989, ktorým bol meritórny rozsudok vo veci ochrany vlastníckeho práva žalobcov zrušený).

Pri označení druhého účastníka konania v konaní o podnete podľa čl. 130 ods. 3 ústavy ústavný súd vychádzal z obsahu podnetu a vyjadrení najmä Okresného súdu S. Ľ., z ktorých zistil, že vo veci samej konali:

1. Okresný súd S. Ľ. pod sp. zn.:

4 C 53/83, neskôr 4 C 36/90,

E 65/88 o výkon rozhodnutia,

E 212/88 o výkon rozhodnutia,

D 165/91 - konanie po [REDACTED]

D 143/98 – konanie po [REDACTED].,

5 C 500/97 o veci dedičstva,

4 C 170/96 – konanie súvisiace s prejednávaním dedičstva po zomrelých žalovaných,

4 C 500/92 – civilné konanie proti podnecovateľom,

3 C 336/98 – civilné konanie proti podnecovateľom zo strany žalovaných, resp. právnych nástupcov;

2. Krajský súd K. konal vo veci samej pod. sp. zn.:

19 Co 452/83 o odvolaní vo veci samej,

19 Co 404/85 o odvolaní vo veci samej,

23 Co 57/89 o zrušení rozhodnutia Okresného súdu S. Ľ. (po zrušení veci Najvyšším súdom Slovenskej republiky),

24 Co 36/87-23 odvolanie vo veci výkonu rozhodnutia E 212/86,

24 Co 54/87 o odvolaní vo veci E 212/86,

15 Co 565/93 o odvolaní vo veci E 65/88,

24 Co 53/87,

15 Co 287/92 – konanie v súvislosti s D 165/91;

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky konal vo veci samej o sťažnosti generálneho prokurátora Slovenskej republiky pre porušenie zákona pod sp. zn. 3 Cz 37/89;

4. Krajský súd P. konal o odvolaní v civilnej veci v súvislosti s konaním po poručiteľoch – žalovaných pod sp. zn.:

3 Co 366/97 o odvolaní proti 5 C 500/97 Okresného súdu S. Ľ.,

II.

HODNOTENIE DĹŽKY KONANIA PRED VŠEOBECNÝMI SÚDMI

Napriek podrobnému výpočtu úkonov všeobecných súdov pri skúmaní priet'ahov v konaní, ktorého sa podnecovatelia domáhajú, sa pozornosť ústavného súdu sústreďuje na obdobie po 15. 3. 1993, kedy ústavný súd začal svoju činnosť. Ústava Slovenskej republiky bola prijatá 1. 9. 1992. Ústavný súd Slovenskej republiky je podľa čl. 124 ústavy osobitným súdnym orgánom ochrany ústavnosti a ústavných práv. Už v predchádzajúcom období ústavný súd rozhodol, že v rámci jemu daných právomocí bude preskúmavať len dodržiavanie základných práv a slobôd po začatí svojej činnosti.

„Ústavný súd Slovenskej republiky chráni ústavnosť spôsobom, ktorý upravuje Ústava Slovenskej republiky a zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov. Tento zákon nadobudol účinnosť 15. februára 1993. Neobsahuje ustanovenie o spätnej účinnosti, preto ústavný súd nemá oprávnenie konať a rozhodovať podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky o porušení práv fyzickej osoby, ku ktorému došlo pred 15. februárom 1993.“ (I. ÚS 49/93).

Ústavný súd analyzoval úkony súdov a účastníkov po 15. 3. 1993, avšak do úvahy berie aj samotný fakt dĺžky konania pred týmto dátumom.

Ako hlavný dôvod a prekážku v konaní a rozhodovaní Okresný súd S. Ľ. označil nevyjasnenosť pasívne legitimovaných subjektov, ktorá je podľa jeho názoru závislá od ukončenia konania o dedičstve po žalovaných v prvom a druhom rade v civilnom konaní, teda po [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]. Ako vyplýva zo spisového materiálu, konanie vo veci pred súdom I. stupňa začalo v roku 1983, právoplatne bolo ukončené v roku 1986 meritórnym rozhodnutím, ktoré však v r. 1989 bolo zrušené. Okresný súd S. Ľ.

vo veci ochrany vlastníckeho práva nekonal najmä po roku 1989 (od 23. 1. 1990 do 9. 3. 1991). Konanie vo veci po úmrtí žalovaných v prvom a druhom rade prerušil, konal vo veci výkonu rozhodnutia E 65/88 a E 212/86 aj po zrušení meritórneho rozhodnutia vo veci, naopak však vo veci samej nekonal práve z dôvodu týchto konaní (Okresný súd S. Ľ. 15. 6. 1993 zastavil konanie vo veci E 212/96, vo veci E 65/88 konanie zastavil 3. 11. 1993).

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach niekoľkokrát uviedol, že účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nepostačuje, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 26/95 uverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 7/95).

Priet'ahy v preskúvanom konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 36/90 podľa názoru ústavného súdu nastali nekonaním súdu prvého stupňa po tom, čo Najvyšší súd Slovenskej republiky dňa 27. 7. 1989 rozhodol o zrušení rozsudku Krajského súdu K. sp. zn. 19 Co 404/85 z 28. 4. 1986. Krajský súd K. uznesením č. k. 23 Co 57/89-239 z 9. 1. 1990 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Všetky výroky vo veci samej boli zrušené. Uznesenie krajského súdu bolo Okresnému súdu S. Ľ. doručené 23. 1. 1990. Od tejto doby Okresný súd S. Ľ. naďalej konal len vo veci výkonu rozhodnutia sp. zn. E 212/88 a E 65/88. O opravných prostriedkoch súdy rozhodovali do 25. 8. 1998. Vo veci samej Okresný súd S. Ľ. však nekonal, nevykonával dôkazy ani prípravu. Bolo povinnosťou súdu prvého stupňa konať a pripravovať podklady pre rozhodnutie bez ohľadu na priebeh exekučného konania. Ani konania v dedičských veciach sp. zn. D 165/91 a D 143/98 vedených na tunajšom súde po zomrelých žalovaných nevytvárali takú prekážku pre konanie Okresného súdu

S. L., ktorá by bránila vykonávať prípravu pre rozhodnutie vo veci ochrany vlastníckeho práva. Príslušný okresný súd bol povinný organizovať rozhodovacie procesy o súvisiacich konaniach tak, aby plynulo s ohľadom na reštančný charakter veci sp. zn. 4 C 36/90 boli vytvorené podmienky pre skoré rozhodnutie vo veci samej.

Ústava nezaručuje právo na konanie bez akýchkoľvek priet'ahov, ale len na konanie bez zbytočných priet'ahov. Preto v konaní o podnete, v ktorom sa namieta porušenie práva na konanie veci bez zbytočných priet'ahov, ústavný súd vždy skúma okolnosti konkrétneho prípadu sledujúc účel práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

Pri hodnotení, či v súdnom konaní vedenom pred Okresným súdom S. L. pod sp. zn. 4 C 36/90 došlo k zbytočným priet'ahom, ústavný súd vzal do úvahy kritériá, ktorými sú: povaha veci, o ktorej sa pred štátnym orgánom rozhoduje, správanie účastníkov konania a správanie štátneho orgánu, ktorý o veci rozhoduje (správanie všeobecného súdu). Ide o kritériá, ktoré sa v priebehu činnosti ústavného súdu používajú konštantne pre hodnotenie priet'ahov v konaní pred štátnymi orgánmi.

Z obsahu spisu a z konaní vedených v právnej veci ochrany vlastníckeho práva podnecovateľov pred Okresným súdom S. L. pod sp. zn. 4 C 36/90 je zrejmé, že vzhľadom na povahu veci a rôzne možnosti ochrany konanie nemožno hodnotiť ako jednoduchú vec. Zložitosť veci je daná predmetom konania, obtiažnosťou zistenia skutkového stavu i náročnosťou jeho právnej aplikácie. Je však povinnosťou súdu priebežne robiť úkony dané možnosťami zákona, ktoré majú prispieť k vyriešeniu veci. Ústavný súd k tomuto hodnoteniu už v minulosti konštatoval, že základnými kritériami pre hodnotenie veci je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná pre rozhodnutie vo veci (nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 26/95 uverejnený v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 7/95).

Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je príkazom na konanie pre všetky štátne orgány spôsobom, ktorý vytvára právnu istotu pre subjekty

práva. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov však v niektorých prípadoch zabezpečuje aj zákonodarca prostredníctvom procesne právnych inštitútov, ktoré sú štátne orgány povinné využívať. Nasledujúci výpočet zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) uvádza ústavný súd ako zákonom dané možnosti zabezpečenia plynulosti súdneho konania, ktorého výsledkom je právoplatné rozhodnutie a stav právnej istoty.

Podľa ustanovenia § 43 ods. 1 OSP „Predseda senátu vyzve účastníkov, aby sa nesprávne a neúplné podanie opravilo alebo doplnilo. Poučuje účastníkov aj o tom, ako treba opravu alebo doplnenie urobiť“. Podľa § 100 ods. 1 OSP „Len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Pritom sa usiluje predovšetkým o to, aby sa spor vyriešil mierne a aby konanie pôsobilo výchovne“. Ustanovenie § 101 ods. 2 OSP uvádza, že „Súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takéhoto účastníka; prihliadne pritom na obsah spisu a doposiaľ vykonané dôkazy“.

Podľa § 119 ods. 1 OSP „Pojednávanie môže sa odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť“ a podľa § 107 ods. 3 OSP „Konanie súd preruší najmä vtedy, ak ide o majetkovú vec a navrhovateľ alebo odporca zomrel; v konaní pokračuje s dedičmi účastníka, len čo sa skončí konanie o dedičstve, pokiaľ povaha veci nepripúšťa, aby sa s týmito dedičmi nepokračovalo skôr“.

Pri hodnotení, či súdy konali plynulo, ústavný súd hodnotil aj využitie vyššie citovanej zákonnej úpravy. Úkony Okresného súdu S. Ľ. po 15. 3. 1993 vykonané vo veci ochrany vlastníckeho práva nevedli k právoplatnému rozhodnutiu – stavu právnej istoty a k odstráneniu sporu a určeniu spôsobu ochrany vlastníckeho práva v podstate od r. 1983 doposiaľ.

Významným kritériom pre rozhodovanie ústavného súdu vo veci zbytočných priet'ahov je správanie účastníkov konania. Za účastníka konania sa vo vzťahu k tejto domnienke pokladá podnecovateľ. Správanie druhého účastníka konania síce môže spôsobiť príčinu neodstránenia právnej neistoty, avšak zodpovednosť za jeho správanie neznáša podnecovateľ. Pri hodnotení správania podnecovateľov ústavný súd prihliadal na možnosti dané zákonnou úpravou, najmä ustanovením § 201 OSP, teda právom podávať vo veci proti rozhodnutiam súdov I. stupňa odvolanie. Ústavný súd vyhodnotil využívanie vyššie uvedených procesných možností daných OSP, ale aj existenciu a možnosti výkonu právoplatných rozhodnutí (E 65/88 a E 212/88) a podávanie opravných prostriedkov vo veci samej a vo veciach týkajúcich sa výkonu právoplatných rozhodnutí uplatňovaných podnecovateľmi a zhodnotil ich tak, že nie sú príčinou zdĺhavého konania všeobecných súdov, ale sú spôsobom realizácie práva na súdnu ochranu.

Správanie podnecovateľov nezbavuje v tomto prípade súd zodpovednosti za priet'ahy v konaní, keďže v ich dôsledku došlo k spomaleniu súdneho konania len takou mierou, ktorá je vzhľadom na celkovú dĺžku konania primeraná. Ústavný súd bral do úvahy aj skutočnosť, že podnecovatelia boli v súdnom konaní zastúpení právnym zástupcom. Správanie podnecovateľov však ústavný súd hodnotil ako skutočnosť, ktorá podstatnou mierou neprispela k neprimeranej dĺžke konania.

Správanie súdu je tretím kritériom posudzovaným pri ochrane ústavného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. Podnecovatelia namietali porušenie svojho práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní všetkých všeobecných súdov, ktoré doposiaľ o veci rozhodovali. Ústavný súd prijal na ďalšie konanie podnet podnecovateľov v rozsahu konania vedeného pod sp. zn. 4 C 36/90. Vo výroku uznesenia o prijatí podnetu na ďalšie konanie neuviedol, že bude preskúmať aj plynulosť konania v súvisiacich veciach a v konaní o veci samej pred Krajským súdom K., Krajským súdom P. a Najvyšším súdom Slovenskej republiky, avšak táto skutočnosť vyplýva už z použitého názoru ústavného súdu, že: „Pokiaľ ide o právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov súdom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, je pod

konaním, v ktorom sa takáto vec prerokováva, potrebné rozumieť nielen konanie prvostupňového súdu, ale aj odvolacieho a dovolacieho súdu, ďalej konanie v správnom súdnictve, ako aj konanie o výkon rozhodnutia. Tento právny názor ústavného súdu vychádza z toho, že ani ústava a ani procesné predpisy upravujúce činnosť súdov v občianskych a trestných veciach nevynímajú z ich povinnosti konať bez zbytočných prietáhov žiadnu vec, ktorej môže byť poskytnutá súdna ochrana“ (nález sp. zn. I. ÚS 70/98 uverejnený pod č. 12/99 v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky).

Zvlášť významným je vo veci rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cz 37/89, ktoré zrušilo právoplatné rozhodnutie Krajského súdu K. v merite veci č. k. 19 Co 404/85-189 zo dňa 8. 4. 1986 a uznesenie Krajského súdu K. č. k. 23 Co 57/89-239 zo dňa 9. 1. 1990 pre nezákonnosť týchto rozhodnutí. Práve nezákonné rozhodnutia Okresného súdu S. L. a Krajského súdu K. v minulosti zapríčinili prietahy v preskúmanom konaní, a tým i porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podnecovatelia nie sú účastníkmi konania pred súdom 1. a 2. stupňa, pokiaľ ide o vyjasnenie rozsahu dedičstva po nebohých poručiťoch (žalovaných) a o okruh dedičov vo veciach sp. zn. D 165/91 a D 143/98. Ústavný súd zastáva názor, že súd môže neodôvodnenými prietahmi v konaní porušiť právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov aj u osôb, ktoré nie sú účastníkmi konania pred ním, ak od výsledku tohto konania závisí postup konania iného súdu, ktorého účastníkom je osoba, ktorej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov bolo porušené. Plynulosť týchto konaní mala podľa názoru ústavného súdu tiež vplyv na konanie podnecovateľov vedené pod sp. zn. 4 C 36/90 o ochranu vlastníckeho práva.

Konanie vo veci sp. zn. 4 C 36/90 a súvisiace dedičské konanie prebiehajú na tom istom súde. Pre určenie toho, kto spôsobil prietahy v konaní, nie je potrebné zistiť, v ktorom z týchto konaní sa nepostupovalo plynulo, lebo subjektom spôsobujúcim prietahy v konaní je súd ako celok.

Od 23. 1. 1990 do 9. 3. 1991, teda od doručenia spisu a zrušujúceho rozhodnutia Krajského súdu K. č. k. 23 Co 57/89-239 Okresnému súdu S. L. až do úmrtia žalovaného v prvom rade, Okresný súd S. L. neurobil potrebné opatrenia pre právoplatné ukončenie veci. Po 9. 3. 1991 (po smrti žalovaného v prvom rade) konanie prerušil, nevykonával žiadne dôkazy potrebné pre rozhodnutie vo veci samej s právnymi nástupcami pôvodne žalovaných napriek tomu, že okruh dedičov bol súdu známy. Rovnako po úmrtí žalovanej v druhom rade v r. 1998 v konaní nepokračoval. Nekonal a nepripravoval podklady pre právoplatné rozhodovanie vo veci.

Hlavné bremeno súdneho konania v uvedenej právnej veci spočíva na súde prvého stupňa. Ten však za obdobie od 15. 3. 1993 nedokázal efektívne využiť zákonné prostriedky a rozhodnutím vytvoriť podmienky pre stav právnej istoty účastníkov konania.

Za obdobie do 15. 3. 1993, teda do vzniku Ústavného súdu Slovenskej republiky, hodnotí ústavný súd konanie všeobecných súdov vo veci ochrany vlastníckeho práva žalobcov ako neprimerane dlhé. Nehodnotí však ani plynulosť konania, ani účelnosť jednotlivých úkonov. Žiadna zložitosť veci totiž nemôže ospravedlniť 17-ročnú dĺžku konania. Toto obdobie súdneho konania vedeného na ochranu vlastníckeho práva nie je možné hodnotiť ako efektívne vedenie súdneho procesu. Vychádzajúc z rímskej zásady *iura novit curia* nemôže 17-ročné obdobie ospravedlniť ani náročnosť veci, ani zložitosť právnej úpravy, ani správanie účastníkov konania.

Súvisiace konania o výkon rozhodnutia vedené na Okresnom súde S. L. pod č. E 61/88 a E 212/88, ako ani konanie vedené o opravných prostriedkoch na Krajskom súde K. a na Krajskom súde v P. nevytvárali od roku 1989, ale ani po 15. 3. 1993 procesnú prekážku konania vo veci sp. zn. 4 C 36/90.

Konania o prejednaní dedičstva vo veciach sp. zn. D 165/91 a D 143/98, ako ani civilné konania o určení vecí patriacich do dedičstva neboli prekážkou pre vedenie

a organizovanie občianskeho súdneho konania spôsobom pripravujúcim podklady pre rozhodnutie vo veci. Tieto konania prebiehajú na tom istom súde ako konanie sp. zn. 4 C 36/90, prieťahy v ktorom sú predmetom konania pred ústavným súdom. Preto nimi nemožno ospravedlniť prieťahy v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 36/90.

Ako zdĺhavé by bolo možné hodnotiť tiež konanie v právnej veci sp. zn. 5 C 500/92, o ktorej súd konal od 21. 9. 1992 do 30. 9. 1997 (na Okresnom súde S. Ľ. bola vec rozhodnutá 5. 5. 1997), ktoré však rovnako netvorilo procesnú prekážku konania vedeného pod sp. zn. 4 C 36/90.

Vo svojom vyjadrení zo dňa 23. 2. 2000 Okresný súd S. Ľ. vyjadril názor, že ustanovenie § 107 OSP nebráni pokračovať v konaní s právnymi nástupcami žalovaných. Ukončiť vec rozhodnutím však možno len po právoplatnom ukončení konania o dedičstve. S týmto názorom všeobecného súdu možno súhlasiť, ako to už vyplynulo z predtým uvedeného.

Ústavný súd vo viacerých rozhodnutiach akceptoval judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, predovšetkým názor, že v prvom rade štát zodpovedá za prieťahy spôsobené jeho orgánmi, a to tak orgánmi, ktoré vedú konanie, ako aj orgánmi, ktoré poskytujú súčinnosť v konaní (znalecký posudok pri dokazovaní) (pozri rozhodnutie ALLENET de RIBEMONT v. Francúzsko, séria A, č. 308 a MARTINS MOREIRA v. Portugalsko, séria A, č. 113).

Ústavný súd tiež akceptoval názor Európskeho súdu pre ľudské práva, že sudca je zodpovedný za prípravu veci a rýchle vedenie konania (CAPUANO, séria A, 1987, č. 119, str. 13, tiež PIERACZINI, séria A, 1992, č. 231 – C, str. 30). V rozhodnutí ECKLE, séria A, 1982, č. 51, str. 39 konštatoval: „Od štátu sa vyžaduje, aby jeho orgány s právomocou a príslušnosťou o veci rozhodli a postupovali s náležitou usilovnosťou, aby vec rýchlo vybavili.“

Uvedené rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva našli svoj odraz aj v judikatúre ústavného súdu v konaní o zbytočných priet'ahoch v konaní štátnych orgánov a ústavný súd ich plne aplikuje aj v predmetnej právnej veci.

S prihliadnutím na vyššie uvedený skutkový stav a právne dôvody, ako aj konštantnú judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva rozhodol ústavný súd v predmetnej právnej veci tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.